

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.: 16.094851

Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Commissie Veiligheid en Gezond Water	Datum bespreking: Woensdag 12 oktober 2016 19.00 – 22.15 uur Plaats: VV-zaal Opgesteld door: Mw. R.M. Lubbers, Vi.a.Vi Office Management
J.J. Bakker, voorzitter J.C.H. Haan, hoogheemraad M. Kastelein, hoogheemraad S. Langeslag, hoogheemraad Mw. M.E.F. Leewis, hoogheemraad H. Pluckel, hoogheemraad R.P.A. van der Meer (A&B) P.A.M. van der Poel (A&B) A.J.J. Blijleven (A&B) De heer A. van Geest (AWP) Mw. J.M. Stoop (Natuurterreinen) H. Zweers (CDA) Mw. E.J. de Vries (CDA) J.M. Hermans (VVD) G.H. von Faber (WN) Mw. R. Bleyie (PvdD) R. Schols (50PLUS) N. van der Plas (CU-SGP) Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) <i>Verder aanwezig:</i> A. W.G. Bol Mw. M. van Keulen De heer P. Hollander De heer De Booij De heer B. van Ooijen De heer P. Visman Mw. C.M.H. van Hage-Dondorp (secretaris) Mw. R.M. Lubbers (notulist) <i>Afwezig met kennisgeving:</i> J.B. van den Berg (AWP)	
VERSLAG	ACTIE
1. OPENING EN VASTSTELLEN AGENDA De plaatsvervangend voorzitter, de heer Van der Poel, opent de vergadering en heet iedereen van harte welkom. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.	
2. SPREEKRECHT De heer J. Hardenberg (voorzitter VvE Langeraarse Plassen) vindt het verheugend dat er een voorstel ligt om de waterkwaliteit van de Langeraarse Plassen aan te pakken en nader onderzoek te doen. 25 jaar geleden stonden de Langeraarse Plassen nog op de provinciale lijst van goedgekeurd zwemwater. Er wordt vanwege de abominabele waterkwaliteit echter al jaren niet meer getest. Dorpsgenoten, aanwonenden en VvE maken zich hierover zorgen. Elke zomer veranderen de Langeraarse Plassen in ‘een groene soep van algen’. Daarnaast is er sprake van zeer veel slib waardoor het varen wordt bemoeilijkt en de stank vreselijk is. Het water blijft troebel en warmt door deze slibdeeltjes ook snel op. Om een betere waterkwaliteit te verkrijgen, achten aanwonenden en gebruikers de verwijdering van het slib noodzakelijk. In het verleden werd volop gebaggerd. Dat slib een wezenlijke factor is, blijkt ook uit de aflandige kopsloten. Deze worden periodiek gebaggerd en zijn nu kraakhelder. Voorstellen: realisering luwtmaatregelen/maken eilandjes/breken golfslag (met intentie om afslag te voorkomen): verwacht	

	VERSLAG	ACTIE
	wordt dat een deel van het slib zich hierachter zal verzamelen. Maar dit is niet toereikend voor de enorme hoeveelheden slib in de plassen. Aanleggen natuurlijke oevers wordt gezien als een positieve ontwikkeling: de eigenaren zullen in overgrote meerderheid meewerken. Deze oevers vragen om vegetatie en die is alleen bij een vaste bodem mogelijk. Het aanwezige slib zal vegetatie op veel plekken onmogelijk maken. Vervolgonderzoek: er ligt een aantal opties (te maken met slib en nutriënten). Hiervan dient een duidelijk beeld te worden geschetst. Het slib is zo fosfaatrijk, dat indien dit niet wordt weggezogen, andere maatregelen geen succes zullen hebben. De VvE hoop dat haar visie in het onderzoek zal worden bevestigd. De vereniging (die zowel positief als negatief is) ziet de aanwezigheid van slib als groot afbreukrisico voor ontwikkelingen/investeringen ten gunste van de waterkwaliteit. Overigens is er lof voor de plezierige en constructieve samenwerking met de medewerkers van Rijnland. Mevrouw De Vries zegt dat de VvE het baggeren niet als de oplossing noemt. Zijn er naar het oordeel van de VvE acties die beter kunnen uitpakken? De heer Hardenberg zegt dat zowel de VvE als het dorp het slib als het grootste probleem ervaart omdat dit fosfaatrijk is. Ongeacht de te nemen maatregelen: zolang er slib aanwezig blijft, zal fosfaat worden vastgehouden en dat veroorzaakt het groene water. Als het slib eenmaal is weggezogen, zal de nieuwe situatie eenvoudiger kunnen worden bestendigd. Mevrouw Stoop vraagt wat er in de afgelopen 25 jaar is veranderd waardoor de zwemkwaliteit nu zo slecht is. De heer Hardenberg: er is de laatste jaren niet meer gebaggerd en er is ook verder niets met het water gedaan. Vroeger werd er veelvuldig gebaggerd in de plas (de heer Hardenberg voegt eraan toe niet te weten of dit al dan niet positief uitpakte). Vaste grond werd vaak weggebaggerd. De zwemwaterkwaliteit wordt als 25 jaar niet meer getest. De voorzitter dankt de inspreker. De commissie zal zijn relaas meenemen in de beraadslagingen.	
3.	NOTULEN VAN DE COMMISSIEVERGADERING V&GW VAN 07 SEPTEMBER 2016 EN TOEZEGGINGENLIJST <i>Redactioneel:</i> de notulen van zowel het besloten als openbare deel worden ongewijzigd vastgesteld. <i>Naar aanleiding van:</i> er zijn geen kanttekeningen.	
4.	MEDEDELINGEN Er zijn geen mededelingen.	
5	VV-BESLUITVORMINGSNOTA'S	
5a	Tweede Bestuursrapportage 2016 Mevrouw Bleyie vindt het opvallend hoezeer de bedragen verschillen. In hoeverre kan Rijnland aan de richtlijnen van de KRW voldoen als er weinig geld beschikbaar komt? De heer Von Faber, pagina 4, 2^e alinea. Er worden diverse oorzaken genoemd maar hij vraagt zich af hoe het zit met de zoute kwel en de grenzen aan onderbemaling. Pagina 10,7. De veldproef is naar hem werd gemeld met twee jaar verlengd. Moet de vermelde + niet worden gewijzigd in een +/-? Punt 9: de tekst is multi-interpretabel bij deze +. Pagina 18, 6: idem dito. Punt 9: <i>‘Ondertussen lopen al twee proeven: een met ultrasoon geluid in de Zoetermeerseplas en een met waterstofperoxide in het Oosterduinsemeer’</i>. Klopt het dat deze tweede proef is mislukt? De Klinkenbergseplas ontbreekt in de Burap: zijn daarover geen ontwikkelingen te melden? Pagina 40: 50% van de projecten (20 van de 42) is conform de begroting uitpakkt. Hoe valt dit percentage uit in vergelijking met vorige jaren? De heer Blijleven vraagt wat er wordt bedoeld met: <i>‘Stemt in met de voorgestelde begrotingswijziging?’</i>. Pagina 3 (schoon en gezond water): de gemeente Nieuwkoop heeft een recreatiestrandje aangelegd. Vaak staan er borden ‘blauwalg’. In 2019 wil Rijnland daar activiteiten oppakken maar als burger vindt hij dat dit aspect nu al meer aandacht verdient. De heer Van der Plas: pagina 17. Graag uitleg over de volgende zin: <i>‘Het aanwijzen van aan te leggen inspiratiepolders is nog niet gelukt, mede vanwege de complexiteit en het ontbreken van de juiste bemensing. Daarom passen we de aanpak aan, en zoeken we naar inspiratie binnen en buiten ons gebied van al bestaande gebieden’</i>. Mevrouw Veenhoven verwijst naar de opening: <i>‘Met gepaste trots presenteert het college de tweede voortgangsrapportage (Burap-2). Rijnland ligt op koers om de begrote uitdagingen voor alle programma's op hoofdlijnen waar te maken. Gezien de opgaven en uitdagingen waar de organisatie dit jaar voor staat, is dat een mooi resultaat’</i>. Hoewel zij de inhoud onderschrijft, vindt zij het wat ongepast dat het college zichzelf complimenteert. Pagina 17: <i>‘Het aanwijzen van aan te leggen inspiratiepolders is</i>	

VERSLAG	ACTIE
<i>nog niet gelukt, mede vanwege de complexiteit en het ontbreken van de juiste bemensing. Daarom passen we de aanpak aan, en zoeken we naar inspiratie binnen en buiten ons gebied van al bestaande gebieden</i>. Mevrouw Veenhoven stelt dat Rijnland wel degelijk beschikt over capabele mensen die complexe projecten kunnen aansturen. Zij vermoedt dat er eerder geen prioriteit wordt gegeven aan schoon water. Rijnland is enthousiast over schoon water, maar het wordt hoog tijd voor resultaten. Mogelijk moeten er extra maatregelen worden genomen vanwege het trage tempo. Pagina 37: <i>‘De HWBP-bijdrage valt ligt lager uit doordat deze is verlaagd door het eigen risico van ieder waterschap’</i>. De Burap is een mooi instrument om te bekijken hoe de strategische agenda wordt gevuld, zoals de zeer strategische onderwerpen natuurvriendelijke oevers en inspiratiepolders. Mevrouw De Vries, pagina 9 punt 2 (afronding). Gaat het om de verkenning van de restopgave en ontvangt de commissie een rapportage? Punt 3: <i>‘Projectoverstijgende Verkenning (POV) voorlanden’</i>. Is hierover een voorstel aan de VV voorgelegd en heeft de VV krediet verstrekt? Wat houdt het onderzoek in en wat wordt er gedaan met de conclusies? Pagina 10, punt 4: <i>‘Zowel geld als tijd staan bij projecten uit de Top 25 onder druk, maar op beide gebieden blijft Rijnland vooralsnog binnen de kaders’</i>. Waarom staan beide onder druk? Punt 5: <i>‘Start nieuwe toetsing regionale keringen’</i>. Ontvangt de VV hierover informatie en is de toetsing al gestart? Punt 7: <i>‘Landelijke veldproef naar alternatieven voor het bestrijden van muskusratten’</i>. Klopt het dat anticonceptie wordt ingezet en dat de resultaten zeer positief zijn? Pagina 11: mevrouw De Vries pleit voor eenduidigheid in de gebruikte terminologie. Pagina 12: <i>‘Door een scopewijziging is de prognose voor renovatie van de Grote sluis en brug Spaarndam hoger’</i>. Mevrouw De Vries vraagt een toelichting bij de scopewijziging en of hiervoor een krediet is goedgekeurd. Voorts meent zij dat de Grote sluis bij Spaarndam is afgerond na jarenlang juridische ‘strijd’ met de provincie. Graag uitleg. Pagina 16: de nieuwe zeesluis is minder zoutwerend dan de oude sluis. In hoeverre zijn preventieve maatregelen aan de voorzijde mogelijk? Wat wordt er concreet gedaan? Pagina 21: <i>‘Vernieuwing van de procesautomatisering (PA) op de AWZI’s Leiden-Zuidwest, Velsen en Alphen-Noord en aansluiting op de CPK is licht vertraagd door scopewijzigingen en andere renovaties op die locaties’</i>. Vraag: waarover gaat het precies? Punt 6: <i>‘Om de achterstand te minimaliseren en de gewenste kwaliteit te realiseren werken de teams van de aannemer en opdrachtgever nauw samen. Rijnland werkt samen met de aannemer om de achterstand te minimaliseren en tot aantoonbare kwaliteit te komen’</i>. Wat is het probleem m.b.t. de opgelopen achterstand? Pagina 22, punt 10: <i>‘Begin 2016 is de bewustwordingsactie “niet in het riool” in de sub-regio Leiden uitgevoerd, met daarin specifiek aandacht voor onder meer vetresten en geneesmiddelen(afval). Deze is succesvol afgerond, met alleen al in Leiden gemiddeld 3000 bereikte personen’</i>. Hoe is er gemonitord en kunnen de resultaten worden gedeeld. Bewustwording is een belangrijk element. Pagina 23: <i>‘Door de tot op heden uitgevoerde inventarisaties en inspecties op de zuiveringstechnische werken is in beeld gekomen dat er een forse achterstand in renovatie en onderhoud is ontstaan. Er is de afgelopen jaren op dit aspect minder geïnvesteerd in de waterketen’</i>. Op welke jaren wordt gedoeld? In de vorige VV’s zijn diverse kredieten verstrekt. Wat zijn de resultaten en kunnen die worden gedeeld? Pagina 24: <i>‘Met het LUMC zijn we in gesprek over de mogelijke toepassing van een pharmafilter en het gebruik van plaszakken (opvang röntgencontrastmiddelen). LUMC heeft zelf een business case uitgevoerd voor een pharmafilter, maar deze was niet positief’</i>. Een ander ziekenhuis maakt gebruik van een pharmafilter en mevrouw De Vries neemt aan met een positieve testcase. Graag uitleg, ook over het vervolg. Pagina 25: <i>‘Het project Beluchting Katwijk is vanuit oogpunt van projectbeheersing zeer risicovol geworden. Het beschikbare krediet is voor ruim 90% opgegaan aan de opdracht naar de aannemer (bouwkosten)’</i>. Graag uitleg. De heer Hermans heeft er weliswaar geen problemen mee dat het college zichzelf een pluim op de hoed steekt maar waarschuwt voor een overdaad. Hij vindt ook zelf dat het over het algemeen goed gaat. Begroting: het risico dat er teveel geld wordt ontvangen de komende jaren wordt nergens genoemd. Het aantal woningen in het werkgebied groeit evenals de WOZ-waarde. Bij gelijkblijvende tarieven nemen de inkomsten toe. De voorzitter wijst erop dat deze vraag eigenlijk onder de commissie BOD valt en adviseert de heer Hermans deze te stellen in de VV. De heer Hermans kondigt aan dat hij de volgende vraag gaat stellen in de VV: is het niet te doen gebruikelijk om de som van de begroting en de bestaande ambities te delen door de nieuw geschatte WOZ-waarde en de nieuw geschatte aantallen woningen? De heer Van Geest verwijst naar het schema op pagina 42 (AVI’s projectclusters in groen-geel-rood). Waterketen: het totaalbeeld geeft aan dat de meerderheid van de activiteiten met geel is aangeduid, dat	

VERSLAG	ACTIE
enkele rood zijn gekeurd en dat slechts een beperkt aantal groen is aangeduid. Vraag: wat is hier aan de hand? De heer Kastelein, pagina 9, veldproef. Op basis van de nu bekende informatie zou een +/- kunnen worden vermeld, maar de aanduiding is gebaseerd op informatie t/m augustus (toen e.e.a. nog niet bekend was). Afronding Centraal Holland: de eerste fase is afgerond, zie memo aan VV. Vervolgonderzoek loopt (keringen die moeten worden aangepakt: Spaarndam en Gouda. Deze worden in de opgave opgenomen evenals in de prioritering. Onderwerp komt dan terug bij de VV. Vervolgonderzoek is naar verwachting eind 2017 afgerond. POV's: er is sprake van diverse projectoverschrijdende verkenningen. Die worden gefinancierd uit het HWBP. Voor zover de heer Kastelein bekend is er geen aparte kredietaanvraag behandeld. In het geval er sprake is van POV's met een landelijk belang, wordt gestreefd naar bundeling van kennis en kan Rijnland profiteren van mogelijke positieve resultaten. Top 25: tijd en geld staan onder druk. Zie de vertrouwelijke bijlage. Rijnland houdt vinger aan de pols zodat afronding 2017 haalbaar is. In reactie op een vraag van mevrouw De Vries antwoordt de heer Kastelein dat er geen samenhang is met prestaties van aannemers. Nieuwe toetsing: die start eind 2016. Landelijke veldproef: positieve resultaten met anticonceptie zijn hem niet bekend. Mevrouw Van Keulen (renovatie Grote sluis en brug: scopeverandering): de renovatie van de Grote Sluis is afgerond. Er is nog een aantal respuntjes m.b.t. automatisering deuren (hier niet aan de orde). College buigt zich binnenkort over de vraag of de brug boven de sluis niet aan andere partij moet worden overgedragen. Mevrouw Leewis: weinig geld KRW. Punt komt terug bij begroting 2017. Op 16 november wordt onderwerp behandeld. Vraag is of er sec wordt gekeken naar activiteiten die onder de noemer van de KRW worden uitgevoerd. Waterbeherend Nederland is overwegend van mening dat op een aantal plekken intensivering wenselijk is. Het is dus aannemelijk dat ook Rijnland met aanvullende voorstellen komt. De hoogheemraad benadrukt dat vooralsnog vooral wordt ingezet op de waterketen/waterkwaliteit, een geïntegreerde aanpak m.b.t. de watergebiedsplannen, benutting van meekoppelkansen bij de keringen. Vrijwel de hele begroting van Rijnland hangt samen met de waterkwaliteit. Zij vindt het zoeken naar synergie tussen de diverse programmaonderdelen wezenlijk. Rijnland toetst ook of het op koers ligt ten aanzien van de KRW. Inspiratiepolders: Rijnland beschikt in overvloed over capabele medewerkers. Door drukte kwam de afdeling beleid nog onvoldoende toe aan dit specifieke onderdeel, vandaar de +/- . Plan was om speciale projecten op te starten ter inspiratie. Bij nader inzien bleek dit voornemen zeer complex en er is dan ook besloten te zoeken naar bestaande goede leerzame voorbeelden van successen of mislukkingen (in of buiten eigen werkgebied). Zeesluis IJmuiden: verzilting heeft effect op de waterkwaliteit. Zie het recente memo over de ontwikkelingen. Er worden al maatregelen genomen aan de voorkant. Er is voor de maatregel 'selectieve onttrekking' € 58 miljoen gereserveerd om zout uit het systeem te verwijderen. De eerste resultaten zijn zeer bemoedigend. Ook bij lagere waterafvoer door de rivieren lijkt het succesvol. Blauwalg: de komende periode zullen hierover een nota en besprekstukken worden aangereikt. Het waterschap is niet gehouden aan de bestrijding van blauwalg. Maar bij aantoonbare problemen neemt het waterschap in overleg met gemeenten, de provincie, aanwonenden en gebruikers van het betreffende water zijn verantwoordelijkheid. Er lopen op diverse locaties al pilots (overigens niet in de Nieuwkoopse Plassen, aanleiding om in de gaten te houden). De heer De Booij zegt dat de Nieuwkoopse Plassen wel in de notitie over de blauwalg worden genoemd, maar niet als prioriteit. De heer Haan: scope projecten/CPK. De Buraps lopen vanaf september. Er moet nader worden bekeken wat nog nodig is voor de centralisatie/aansturing proceskamer. Er ligt een kredietaanvraag voor om e.e.a. op orde te krijgen. Er zijn lessen getrokken uit de eerste drie clusters. Met het vierde krediet worden lacunes hersteld. Voortgang Zuidwest: het betreft een complex innovatief project. Het proces kostte meer inspanningen dan voorzien wat weliswaar tot een vertraging heeft geleid maar niet per se ook tot een hoger krediet. Vandaar de +/- . Campagnes: de hoogheemraad weet niet hoe de campagne 'niet in het riool' in Leiden is gemonitord. Er is nagegaan in hoeverre de campagne bekend was en tot ander gedrag heeft geleid. Binnen afzienbare tijd komen er voorstellen voor campagnes in de andere clusters. Inspecties: er is al gedurende een zeer lange periode minder geïnvesteerd in de waterketen omdat er meer interesse bestond voor andere programma's. Pharmafilter: Rijnland is hierover in gesprek met meerdere zorginstellingen (Greendeal voor de Zorg). Ervaringen van het Reinier de Graaf Ziekenhuis worden	

	VERSLAG	ACTIE
	binnenkort besproken. Beluchting Katwijk: de aanbesteding bleek tegen te vallen. De bouwkosten zijn inmiddels voor circa 90% vastgelegd. Een projectoverschrijding bij technische tegenvallers lijkt dus aannemelijk waardoor een aanvullend krediet noodzakelijk zal blijken te zijn. Pagina 42: geel betekent: alertheid vereist in het betreffende deelaspect. Rood= te repareren/te interveniëren. Velsen: met het aanvullende krediet zal deze weer geel kleuren. Idem v.w.b. de vervanging van de procesautomatisering (kleurt groen als VV het krediet goedkeurt). De heer Pluckel antwoordt dat het onderwerp dat de heer Hermans aankaartte al in de BOD-commissie aan bod kwam. In de in 2015 aangenomen motie is bepaald dat overschotten in beginsel moeten worden besteed aan de verlaging van de schuldenlast. In de vorige VV is afgesproken dat die niet > 300% van de belastinginkomsten zou mogen uitkomen. Tot circa 2023 zal de schuldenlast boven de 300% uitkomen, daarna zet een daling in naar 300 en wordt op termijn ingezet op 250%. Zodra bekend is wat het overschot over 2016 bedraagt, is de besteding daarvan aan de VV. Nota duurzaam financieel beleid: begin februari 2017 zal deze in de commissies en VV worden behandeld. Daarin wordt de schuldenlast ook aangekaart. De Jaarrekening staat vooralsnog op de planning van de VV april 2017. Pagina 40, kredieten: in de vorige Burap kwam Rijnland uit op 18 kredieten waarvan er 6 significant hoger uitvielen (nu 16). Er wordt daarom door concern control momenteel een audit gehouden (naar AWZI Velsen en aantal kredieten met overschrijdingen). De analyse volgt (in februari 2017). Mevrouw De Vries vraagt nadere uitleg bij de Grote Sluis en de brug Spaarndam en de scopewijziging. De heer De Booi antwoordt dat de tekst over Spaarndam niet correct is door een conversiefout. Er is 'dus niks aan de hand'. De voorzitter concludeert dat de Burap als bespreekstuk voor de VV zal worden geagendeerd.	
5b	Programmabegroting 2017 De heer Von Faber wil dat er aan de begroting (pagina 14) een alinea wordt toegevoegd over het exotenbeleid omdat er in toenemende mate hinder van exoten wordt ondervonden. 3.3.: De inspiratiepolders zijn belangrijk voor het zekerstellen van het biotoop. Er is echter ook behoefte aan piekbergingen/overloopgebied. De fractie wil een passage laten opnemen om aan deze tegenstrijdige belangen aandacht te schenken. Langeraar Plassen: de begroting is wat aan de magere kant. De heer Van Geest zegt dat de invoering van de centrale proceskamer in 2019 zal zijn afgerond. Hiervoor zijn forse investeringen nodig. Hij pleit voor het inhuren van externe specifieke deskundigheid. De heer Van der Poel maakt zich zorgen over de zuiveringsheffingen. Die stijgt 6,6%, een forse toename in verhouding tot de afspraken. Gemiddeld dient Rijnland uit te komen op 4,8. Mevrouw De Vries vindt dat Rijnland de nodige stappen heeft gezet en is daarover positief. Pagina 3: is het mogelijk om de piekberging eerder in te zetten bij wateroverlast en kan deze in droge tijden dienen als zoetwaterbekken? Pagina 14: in V-focus¹ wordt kritiek geuit op de wijze waarop de waterschappen de vervuiling van het wateroppervlak in kaart brengen: de diverse normen (stofstof/fosfor) zijn voor discussie vatbaar zijn en voor de veehouderij onhaalbaar. Dit punt is al in de VV van 1 juni besproken. Het college gaf in de voorlopige reactie aan dat het achterhalen van de precieze feiten en normen voor landbouw nog in ontwikkeling is. Er is een bepaalde verantwoordelijkheid bij de agrarische sector neergelegd. Vragen: zijn de normen voor stikstof/fosfor overschreden en zijn die haalbaar? Hoe motiveert Rijnland de kritiek op het normenbeleid van de zijde van V-focus? Het CDA zou deze vragen graag op korte termijn beantwoord zien. Pagina 16: de (zwem)waterkwaliteit raakt de burgers. Rijnland kan deze niet in alle gevallen beïnvloeden, maar het zou Rijnland sieren als het hierover meer uitleg zou geven aan burgers (en daarbij benadrukt wat het waterschap allemaal al doet). Pagina 21, 4.2.: <i>'In 2017 zetten we in op bewustwording van de omgeving met ons werk. We laten zien wat we in de waterketen doen, waarom we het doen en wat we willen bereiken'</i>. Het CDA oppert om een WBP5-traject in te zetten met partners en het verdere vervolg van dit traject. De heer Hermans, hoofdstuk 4. Graag een bestuurlijke toelichting. Is het geschetste datgene dat Rijnland in alle gevallen zou doen of kan dit ook door een andere uitvoerder of private partij worden gerealiseerd? Waar staan we met onze ambities? Mevrouw Leewis: exotenbeleid. Hierover wordt een notitie opgesteld die in Q1 2017 gereed zal zijn. De focus van het beleid zal zich richten op invasieve exoten (waaronder ook planten zoals de waternavel). Vraag is, hoe deze te bestrijden tegen acceptabele kosten. Rijnland volgt veelal een observerend beleid.	

¹ Vakblad voor de adviseur in de veehouderij

VERSLAG	ACTIE
Spanning piekberging/inspiratiepolders: het zoeken naar dwarsverbanden met andere beleidsterreinen is hier beslist noodzakelijk. Organisatie, college en VV dienen elkaar hierop scherp te houden en 'ecologische kinderen niet in het badwater weg te gooien'. KRW-maatregelen: er wordt nadrukkelijk bekeken of hiervoor voldoende budget is begroot. Er lopen afspraken in WBP 5 en het Meerjarenprogramma. Indien aanpassingen noodzakelijk worden geacht, komt het punt terug in de VV. V-focus: e.e.a. is deels een politieke discussie. Landelijk is er een boeiend rapport opgesteld op verzoek van de Brabantse waterschappen. Hierin wordt ingegaan op nutriëntenemissies: waterschappen hebben onvoldoende instrumenten om hier iets aan te doen terwijl zij wel de verplichting hebben om de waterkwaliteit te verbeteren. Maar aantoonbaar zijn nutriënten grotendeels verantwoordelijk voor de vervuiling. Dierlijke mest levert een belangrijke bijdrage aan deze vervuiling. Het is onplezierig als Rijnland wordt aangesproken op het niet halen van KRW-doelstellingen terwijl een aantal noodzakelijke instrumenten om die wel te realiseren ontbreken. Er is hierover overlegd met EZ en I&M. EZ heeft aangegeven dat er een sterker nationaal kader vanuit het Ministerie nodig is om de waterschappen de ruimte te geven hun aandeel in te vullen. Desgewenst kan het CDA nog een aanvullende bestuursvraag indienen. Zwemwater en communicatie: formeel heeft Rijnland geen rol maar de hoogheemraad wijst erop dat achtergrondinformatie op de eigen website staat. Maar enige intensivering van de communicatie is altijd wenselijk. De heer Haan zegt dat bij de opstelling van de Programmabegroting niet alleen is gekeken naar noodzakelijk geachte projecten maar ook naar de haalbaarheid. Aanvankelijk werd uitgegaan van een hoger bedrag aan investeringen dan nu genoemd. Vervolgens werden een aantal pittige dossiers benoemd die de komende jaren worden uitgevoerd: de AWZI Velsen, Leiden Zuidwest, afronding ATEX, procesautomatisering en transportleiding Rijsenhout-Aalsmeer-Zwaanshoek. Een groot deel van de begroting 2017 voor de waterketen ligt dan ook al vast. Daarnaast moeten er op basis van inspecties en geprogrammeerd onderhoud slagen worden gemaakt. Medewerkers kunnen niet alles tegelijkertijd. Er is besloten om de uitstaande projecten eerst af te ronden (kleiner investeringsniveau, haalbare begroting). Businesscase Heemstede/Haarlem/Schalkwijk/Zwanenburg: er wordt bekeken of de activiteiten die buiten lopen kunnen worden doorgezet. Einddatum van deze businesscase (2020-2021): er wordt overwogen of het acceptabel is om de medewerkers de huidige projecten te laten afmaken en pas aansluitend op de nieuwe. Inhuur externe deskundigheid: Rijnland vormt de organisatie 'zuiveren' grotendeels zelf om maar bij de inrichting van de techniek van de centrale proceskamer (software, wijze van aansturing) krijgt het waterschap intensieve externe ondersteuning. Het klopt dat de zuiveringsheffing 6,6% stijgt. De heffing is deels beïnvloedbaar door investeringen en door de inzet van reserves. Rijnland streeft naar een gelijkmatige zuiveringsheffing maar op basis van de inzet van de reserves en het investeringsprogramma komt het college uit op 6,6%. Burgers op de kaart zetten: college deelt de wens van o.a. het CDA m.b.t. participatie, communicatie en van buiten-naar-binnen werken. In de VV van 2 november zal het college een nadere toelichting geven. Bestuurlijke ambitie: Rijnland zit aardig vast waar het al geprogrammeerde projecten voor 2017. Voor de waterketen zal een ander type begroting 2018 worden opgesteld (meer op basis van inspectie assets). De heer Van Geest vraagt om de vergelijkbaarheid van de begrotingen overeind te houden. In reactie op een samenvatting door de heer Hermans antwoordt de heer Blijleven dat het klopt dat de hoogheemraad nu orde op zaken stelt om aansluitend een andere programmatische werkwijze te kiezen. De heer Langeslag (piekberging inzetten als waterbuffer): Rijnland kent twee typen bergingen. Een valt onder het reguliere watersysteem (zo zijn in watergebiedsplannen de NBW-opgaven vertaald in extra bergingskwaliteit). Er is extra buffercapaciteit in de boezem. Daarnaast beschikt Rijnland in Boskoop/Spoelwijk over 2,5 hectare waterberging. Hier kunnen in tijden van droogte peilen worden opgezet t.b.v. een buffer. Echte piekbergingen voor noodsituaties kunnen daarvoor niet worden ingezet (omdat dan andere activiteiten zoals recreatie) worden stilgelegd vanwege risico's voor recreanten. Mevrouw De Vries vraagt naar diverse ontwikkelingen met riolen. In hoeverre is Rijnland daarmee bezig? De heer Haan zegt dat Rijnland bezig is met riothermie AWZI Nieuwveen: het zwembad zal daar worden verwarmd. Plannen: inzet restwarmte AWZI Velsen in zwembad Leiden. Voorts wordt geïnventariseerd of er meer mogelijkheden zijn en Rijnland volgt de ontwikkelingen voorts op de voet. Mevrouw Leewis zegt dat er ook interbestuurlijke afspraken worden gemaakt en samenwerkingsconvenanten worden getekend (Holland Rijnland, Holland Midden e.d.). De heer Pluckel (kolom pagina 30, 6,6%): gemiddeld wil Rijnland uitkomen op 4,8%. E.e.a. heeft te	

	VERSLAG	ACTIE
	maken met de inzet van de reserves. Dit mechanisme leidt tot deze 6,6%. De kolom bovenaan pagina 31 dient zo dicht mogelijk uit te komen bij het gemiddelde van 4,8%. De voorzitter concludeert dat de Programmabegroting als bespreekstuk voor de VV kan worden geagendeerd.	
5c	Uitvoerings- en voorbereidingskrediet KRW2 Langerse Plassen De heer Van der Plas stelt dat in de bijlage wordt gemeld dat het effect van baggeren op de waterkwaliteit wordt betwijfeld. Dit in tegenstelling tot wat gesuggereerd werd door de inspreker. Graag uitleg. De heer Van der Meer: er wordt budget gevraagd voor natuurvriendelijke oevers en onderzoek. In de bijlagen wordt voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers in de Langerse plassen voor een uitvoeringskrediet in besluit en toelichting twee verschillende bedragen genoemd (€ 1.290.000.- en € 1.300.000.-). Wat ziet Rijnland als meerwaarde van deze oevers in vergelijking met andere maatregelen die genomen zouden kunnen worden? Worden de middelen efficiënt ingezet? Er wordt € 400.000.- gevraagd voor onderzoek: waaruit bestaat dit onderzoek en heeft het KRW-onderzoek spin-off effecten naar andere projecten? Mevrouw Stoop neemt aan dat dit bedrag bedoeld is voor een watersysteemanalyse waarmee bepaald kan worden wat de oorzaken van de fosfaatlast zijn in dit gebied en de bijdrage van slib. Zij verwijst naar het Wormer- en Jisperveld waar exact dezelfde maatregelen zijn genomen op basis waarvan kan worden geconcludeerd welke maatregelen al dan niet effectief zijn geweest. Mevrouw Bleyie vraagt zich af of niet eerst moet worden achterhaald wat de oorzaak is van de vervuiling alvorens Rijnland die maatregelen kan nemen. De heer Von Faber sluit zich aan bij vorige sprekers. Het spreekt hem aan dat de buurt/het dorp zo betrokken is bij 'hun achtertuin'. De vraag of baggeren technisch slim is moet weliswaar nog worden beantwoord, maar 'de buurt wil het'. In het kader van het van buiten- naar-binnen-werken, is het misschien technisch niet zo handig om te gaan baggeren maar Rijnland heeft zich ook rekenschap te geven van de maatschappelijke verantwoordelijkheid en verplichting om wel te gaan baggeren omdat de buurt dat wenst. Voorts wil hij weten wat 'aardappelzetmeelmatten' zijn. De heer Van der Meer vraagt of de heer Von Faber van mening is dat als de omgeving iets wil, Rijnland dit sowieso moet doen, los van het feit of dit effectief/efficiënt/nuttig is? Of stelt de heer Von Faber dat er eerst naar techniek en efficiency moet worden gekeken maar dat als de omgeving baggeren wenst, dit prioritair wordt. De heer Von Faber stelt dat er uiteraard een wijs besluit moet worden genomen. Als uit onderzoek blijkt dat baggeren niet haalbaar/wenselijk is, kan men dit ook aan de buurt uitleggen. Maar de visie van de inspreker (en zijn achterban) en op basis van de goede samenwerking met Rijnland dienen mee te wegen bij de besluitvorming. De heer Van Geest vraagt wat er precies zal worden onderzocht: wat is het exacte doel? Net als mevrouw Stoop acht hij een watersysteemanalyse zeer wenselijk omdat op basis van de uitkomsten de te nemen maatregelen kunnen worden bepaald. Wanneer is het onderzoek (dat tijd vergt) gereed. De heer Van Geest pleit voor spoed zodat voor de volgende zomer al een aantal maatregelen genomen kan worden. Mevrouw De Vries hoopt dat de door de bewoners aangedragen oplossingen ook de meest effectieve blijken te zijn. Het is nog steeds niet duidelijk hoe effectief natuurvriendelijke oevers zijn. Er is meer bekend van positieve effecten van baggeren op de waterkwaliteit. Het CDA pleit ervoor om e.e.a. diepgaander te onderzoeken in de systeemanalyse. De heer Hermans vindt dat het draait om de ambitie van de burgers en van Rijnland. Sinds 2009 wordt er al over dit onderwerp gesproken en iedereen wil dat er nu toch iets moet gebeuren. Het lijkt er nu op dat het instrument dat men wil inzetten mogelijk niet oplevert wat ervan verwacht werd. Hij pleit voor een bepaalde volgtijdelijkheid en enig beperkte vertraging op de koop toe te nemen zodat de juiste beslissingen genomen kunnen worden. Hij wil weten of zodoende niet meer kan worden bereikt. Mevrouw Leewis vindt dat er uitstekend met de omgeving is samengewerkt en zij dankt de inspreker en andere bezoekers voor hun komst. Zij laat een glazen pot zien met de opbrengst van één schep in het water van de Langerse Plassen. Iedereen beseft dat het slib een belangrijke factor is. Op het moment dat de planvoorbereiding voor het betreffende KRW-programma werden gestart, is er geen volledige systeemanalyse uitgevoerd. Het maatregelenpakket voorziet niet in het baggeren van de Langerse Plassen. Indien daartoe alsnog zou worden besloten, zal het budget met een factor drie moeten worden	

VERSLAG	ACTIE
vermenigvuldigd. Het dossier loopt vanaf 2009 en zij vraagt zich af hoe een nieuw onderzoek (uitstel) op de bewoners zal overkomen. Rijnland wil in elk geval een aantal zinvolle (luwte)maatregelen nemen, zoals de natuurvriendelijke oevers. Wat te doen met het slib? De buurt wil dat er wordt gebaggerd en de hoogheemraad is het in principe daarmee eens (waarbij zij verwijst naar de inhoud van de glazen pot: 'Slib is daar echt een ding, dat valt niet te verloochenen'. Maar het is verstandig na te gaan of de situatie in de Langeraarse Plassen vergelijkbaar is met het Wormer- en Jisperveld en in kaart te brengen wat er exact aan de hand is. Ook moeten potentiële slimme oplossingen gezamenlijk in kaart worden gebracht. Het aanvullende krediet is hiervoor bedoeld (joint fact finding). De heer Hollander zegt dat Rijnland wil inzetten op twee sporen. 1. De bevordering van meer flora en fauna door het nemen van luwtemaatregelen (om planten de kans geven zich te ontwikkelen) en de aanleg van natuurvriendelijke oevers (om flora en fauna te stimuleren). 2. Een parallelle voortzetting van onderzoek naar de reductie van zwevend stof/stikstof/fosfaat in de Langeraarse Plassen en de aanwezige bagger. Met aanvullend onderzoek zal de uitgevoerde watersysteemanalyse worden verbeterd. Zo zal worden onderzocht hoe groot de uitstoot van de kassen op het water (ooit als significant ingeschat) daadwerkelijk is. Overigens schatten de kwekers de invloed op het watersysteem anders in dan Rijnland. Het merendeel van het geld wordt besteed aan het onderzoek naar mogelijkheden om de plas te verdiepen. In het verleden werd in de Langeraarse Plassen veen en grond gewonnen voor het ophogen van land en t.b.v. de kwekers. In de ontstane diepte bleef bagger achter. Misschien kan er nu dus grond en zand worden weggehaald om een slibvang te creëren. Het weghalen van bagger zou € 4 miljoen kosten en de effectiviteit is nog niet aangetoond. Binnenkort wordt het onderwerp 'baggeren' met de omgeving besproken omdat hierover dus verschillen van inzicht bestaan. Hopelijk wordt er overeenstemming bereikt over wat al dan niet nodig wordt geacht. Ervaring met andere projecten van andere waterschappen worden uiteraard meegenomen. Riet ontwikkelt zich op plekken waar stortsteen (structuur) in het water ligt. Gehoopt wordt dat plaatsing van de biologisch afbreekbare aardappelzetmeelmatten voor de nodige structuur zal zorgen. <i>Tweede termijn</i> De heer Van der Meer vindt dat nut en noodzaak van het op dit moment gaan aanleggen van natuurvriendelijke oevers onvoldoende is aangetoond (dit betekent niet dat deze nimmer zinvol kunnen zijn). Hij vindt het logischer om alternatieven voor baggeren te laten onderzoeken. Het mag overigens niet zo zijn dat voor andere maatregelen wordt gekozen enkel en alleen omdat die aanzienlijk minder kosten dan baggeren. De beheersing van het muskusrattenprobleem wordt er door het aanleggen van natuurvriendelijke oevers niet eenvoudiger op. Dus blijf nadrukkelijke keuzes per gebied afwegen. In de bijlagen komt dit onvoldoende naar voren. De heer Von Faber vraagt zich af of het uitdiepen van de Langeraarse Plassen niet zal leiden tot een situatie waarin het slib uit het zicht komt te liggen (3-5 meter onder het wateroppervlak) maar waarbij het fosfaatrijke slib gewoon aanwezig blijft. Muskusratten: natuurvriendelijke oevers moeten niet worden toegespitst tot een diersoort. Het gaat om het totale flora- en faunabeheer: winst voor de totale biotoop van de Langeraarse Plassen. De heer Schols zegt dat de Langeraarse Plassen circa 20 jaar geleden is losgekoppeld van de boezem. Zijn de problemen niet veroorzaakt door het niet meer doorstromen van het water? Mevrouw De Vries sluit zich aan bij deze laatste vraag. De laatste jaren worden watersystemen afgesloten. Is deze methodiek misschien toe aan herziening? Zij wil weten wat de eventuele uitkomsten zijn van onderzoek naar de effectiviteit van baggeren. Fosfor is een grondstof: misschien kan Rijnland op de een of andere wijze toch nog wat verdienen met het baggeren. Mevrouw Leewis vindt het zinvol om steeds een tweedeling aan te geven in de maatregelen die Rijnland op basis van de KRW moet nemen: inrichtingsmaatregelen en maatregelen die bedoeld zijn om de ecologie te verbeteren. Naar haar beste weten kunnen maatregelen die ten gunste van flora en fauna worden genomen rekenen op brede steun uit de omgeving en aanpalende gemeenten. Het is zinvol om op meerdere borden te schaken en in te zetten ten gunste van natuurvriendelijke oevers en andere luwtemaatregelen. De heer Hollander zegt dat primair wordt onderzocht of uitdieping van de Langeraarse Plassen naar acht tot tien meter veilig kan geschieden. Het weghalen van slib zou € 4 miljoen gaan kosten. Een te graven put moet de hoeveelheid aanwezige slib kunnen herbergen. Valt het slib uiteindelijk in de slibvang en blijft het daar ook achter? Slib verplaatst zich momenteel al naar gelang de wind door de Langeraarse Plassen. Als er waardeloos materiaal vrij komt, is deze € 4 miljoen zinloos besteed aan het graven van	

	VERSLAG	ACTIE
	deze put. Er wordt nu bekeken of diepere zandlagen kunnen worden verwijderd die kunnen worden verkocht en waarmee een deel van het project kan worden gefinancierd. De put moet niet alleen dienen om de huidige hoeveelheid slib in de Langerse Plassen weg te halen maar ook nieuw zwevend stof moet ook daarin vallen en blijven. Het vermoeden bestaat dat deze oplossing op langere termijn een betere maatregel blijkt te zijn dan baggeren. Zolang fosfaat verbonden blijft aan het slib, geeft dit geen overlast. Er moet worden onderzocht of het fosfaat in de put blijft of toch naar de waterfase verdwijnt. Tot op heden blijkt sprake van weinig nalevering, maar dit verschilt sterk per type slib. In reactie op een vraag van de heer Van Geest antwoordt hij dat de kosten van het verwerken van slib niet opwegen tegen de opbrengsten. De heer Von Faber heeft nog een aantal technische vragen Mevrouw De Vries oppert om het onderwerp en de nog openstaande punten (andere visie, afgesloten systeem weer aansluiten, uitkomsten van onderzoek naar baggeren e.d.) nog eens verder uit te diepen. Mevrouw Leewis benadrukt dat de ervaringen bij Hollands-Noorderkwartier met baggeren ronduit negatief zijn. Dit betekent niet dat er geen enkel succesvol voorbeeld te vinden zal zijn. Zij is buitengewoon geïnteresseerd in ervaringen elders en de uitkomsten van het eigen onderzoek. Zij wil met de heer Hollander nadenken over de wijze waarop de diverse aandachtspunten van de commissie in het onderzoek worden meegenomen. Zij vindt dat de VV vooruitlopend daarop in kan stemmen met de gevraagde kredieten (voor onderzoek en maatregelen) maar het is aan de commissie. Mevrouw Stoop vindt dat de aanvragen in lijn zijn met de wensen van de commissie. De voorzitter concludeert dat wordt voorgesteld om het stuk ongewijzigd door te sturen naar de VV, waarbij ondertussen mevrouw Leewis zich nader zal beraden over de vragen en voorstellen. De heer Van der Meer zegt dat er zijns inziens een breed draagvlak is voor het onderzoek. Daarentegen leven er bij de commissie wel nog vragen aangaande natuurvriendelijke oever/volgtijdelijkheid van de maatregelen/effeten maatregelen in combinatie met slibafvang c.q. baggeren. Die dienen wat hem betreft nader te worden beantwoord zodat er een beter voorbereid besluit kan worden genomen t.a.v. de natuurvriendelijke oevers. Hij pleit ervoor om een aangepast voorstel in de VV te agenderen. In elk geval dient nu te worden besloten om de gevraagde financiën ter beschikking te stellen. Mevrouw Leewis weet niet of er op dit moment meer inhoudelijke onderbouwing beschikbaar is dan reeds verstrekt. Het proces loopt vanaf 2009 en zij vreest dat het geduld bij de bewoners flinterdun is geworden. Het is essentieel dat wordt aangetoond dat Rijnland serieus met de Langerse Plassen aan de gang wil. Rijnland loopt daarnaast al flink achter. Besloten wordt dat het voorstel als besprekingsstuk voor de VV zal worden geagendeerd.	
5d	Aanpak blauwalgen 2017 De heer Von Faber, pagina 31: <i>‘De Quaggamossel filtreert algen en zwevende stof uit het water en legt dit vast in biomassa (lichaamswefsel van de mossel). Hiermee verwijderen ze effectief fosfaat. Tevens wordt het water helder, wat de groei van waterplanten stimuleert en bijdraagt aan een robuust watersysteem. Toepassing van matten met de Quaggamossel bevordert dit proces’</i>. Graag uitleg. Mevrouw Veenhoven signaleert diverse aanpakken naast elkaar. Na het optellen daarvan komt zij niet tot de conclusie dat waterstofperoxide de beste aanpak zou zijn. Er lijkt sprake van enige subjectiviteit. Kosten zijn niet alleen bepalend. De externe omgeving geeft bovendien de voorkeur aan ultrasoon. Hoe gaat Rijnland om met veel draagvlak voor een innovatieve (niet echt bewezen) maatregel? Zij denkt dat het inzetten van ultrasone maatregelen, veel draagvlak zal creëren. De heer Van Geest zegt dat burgers de blauwalgbestrijding als visitekaartje van Rijnland kwalificeert maar hieraan wordt slechts € 150.000.- besteed. Een substantiële verhoging zal naar zijn oordeel leiden tot enorm veel goodwill. Bestuursvraag: welke positieve effecten worden voorzien bij een verhoging van het budget met 50%? De heer Van der Meer memoreert dat de bestrijding geen primaire taak is van Rijnland en dat het waterschap evenmin eindverantwoordelijk is (vandaar cofinanciering). Vindt de heer Van Geest dat er desalniettemin buiten de eigen kaders moet worden gefinancierd? De heer Van Geest antwoordt dat dit niet zijn insteek is. Wel wil hij laten onderzoeken wat technisch het best haalbare is. Indien Rijnland budget ter beschikking heeft, zou Rijnland verantwoordelijke gemeentebesturen een stukje cofinanciering kunnen aanbieden als zij (bijvoorbeeld) de andere 50% betalen. Mevrouw Stoop vindt het opvallend dat geconcludeerd wordt dat het apparaat van LG Sonics niet blijkt te	

	VERSLAG	ACTIE
	werken terwijl tijdens het werkbezoek een andere voorstelling van zaken werd gegeven. Zij heeft een dubbel gevoel bij de verlenging tot 2017. Zij is zeer benieuwd wat de effecten in de praktijk zijn van de daphnia². Ultrasoon geluid heeft – zo blijkt uit de literatuur - een vernietigend effect op de sleutelsoorten in plassen (daphnia, die helpen bij de bestrijding van blauwalgen). In de nota van Rijnland wordt gemeld dat een rapport van de Hogeschool Zeeland het tegendeel beweert. Verzoek: kan dit worden toegestuurd? Vernietiging vacuolen van blauwalgen met ultrasoon geluid: Rijnland vermeldt dat binnen drie dagen blauwalgen zich weer herstellen en nieuwe vacuolen hebben ontwikkeld. Leidt deze methode niet tot ‘dweilen met de kraan open’? De heer Van der Plas: er is een tweejarige proef gestart in 2016 met LG Sonic. Waarom wordt er voor een proef die reeds is aangegaan nu € 75.000 krediet aangevraagd? Gemeenten doen overigens al voor 50% mee. Mevrouw Leewis zegt dat de blauwalg- en zwemwaterproblematiek complex zijn. Verschillende maatregelen op verschillende locaties leiden tot verschillende effecten. Het blijft vooralsnog puzzelen. Er dient ook rekening te worden gehouden met de wensen van de omgeving, die veelal geen blauwalg wil waarbij de meningen in een agrarisch gebied enigszins kunnen afwijken. Er moeten per locatie keuzes worden gemaakt binnen de bekende criteria (draagvlak, effectiviteit, geen ongewenste neveneffecten zoals vernietiging watervlooiën, betaalbaar, duurzaam). Quaggamossel: het vermoeden bestaat dat de enorme verbetering van de waterkwaliteit veroorzaakt wordt door deze mossel. Ongeacht dit positieve effect op de waterkwaliteit, heeft deze mossel in potentie ook negatieve effecten (duikers worden verstopt, kunnen leiden tot verwondingen). Rijnland is geen voorstander van het actief promoten c.q. uitzetten van de Quaggamossel. Effect verdubbeling budget: het budget is al verdubbeld. Het is bepaald op basis van externe cofinanciering. Er staat al € 300.000 op de rol. Zij zal nagaan wat de gevolgen zouden kunnen zijn van een verdubbeling naar € 600.000. De heer Van Geest zegt dat hij van de € 150.000 wilde ophogen naar € 225.00. Hij vindt een bedrag van € 600.000 wel erg fors. Mevrouw Leewis zegt daarop toe na te gaan of een extra bedrag exponentieel aanzienlijke meerwaarde gaat opleveren. Met name omdat blauwalg - zoals de heer Van Geest terecht aangaf - een belangrijk punt is. LG Sonic: de hoogheemraad vindt dat de tweejarige pilot een kans moet krijgen. De eerste resultaten vielen tegen. LG Sonic zegt te zijn uitgegaan van andere niveaus van blauwalgen dan Rijnland. Mevrouw Leewis gaat de vraag wat LG Sonic en Rijnland verstaan onder blauwalgbestrijding -maar waarover dus misverstanden lijken te bestaan - binnenkort bespreken. LG Sonic heeft bovendien steeds aangegeven dat de methodiek de blauwalgen niet volledig zal vernietigen maar het ontstaan zal vertragen. Bovendien is het bedrijf ervan overtuigd dat de pilot kan slagen mits men nog een jaar de tijd krijgt. Als het klopt dat na behandeling de algen zich binnen drie dagen herstellen, is het inderdaad ‘water naar de zee dragen’. Het gevraagde rapport van de Hogeschool Zeeland zal aan de alle commissieleden worden toegestuurd. De heer De Booij zegt dat het eerste jaar van de pilot wordt gedekt uit de exploitatie en dat het tweede jaar door het aangevraagde krediet zal worden bekostigd. De heer Von Faber is tevreden met de uitleg over de Quaggamossel maar adviseert de redactie van de alinea aan te passen zodat deze niet verkeerd kan worden geïnterpreteerd. Mevrouw Leewis zegt dit in een Nota van Wijziging toe. De voorzitter memoreert de toezeggingen en concludeert dat de aanpak als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de VV.	Toezegging Toezegging Nota van Wijziging
5e	Project Regionale Keringen 2017-2019 De heer Kastelein zegt dat waar bij 1.2. gesproken wordt over 42 kilometer, dit 32 kilometer moet zijn. De heer Van der Meer vindt veiligheid uitermate belangrijk. Uit het stuk blijkt onvoldoende of en zo ja welke kredieten in het verleden in relatie tot deze projecten al zijn verleend (en of er al voorbereidende werkzaamheden zijn opgestart). Graag uitleg. Er wordt geclusterd gewerkt en er wordt alleen geclusterde informatie aangereikt. Er wordt helaas geen onderscheid meer gemaakt tussen voorbereidings- en uitvoeringskrediet zoals te doen gebruikelijk en de heer Van der Meer wil graag alsnog een duidelijke opdeling evenals een grove opbouw van het krediet verspreid over de verschillende onderdelen. De VV beschikt nog niet over een duidelijk sturingsinstrument om de controlerende taak m.b.t. clusterkredieten te kunnen vervullen. Hij vraagt zich ook af hoe e.e.a. kan worden gemonitord in de toekomst en wat de	

² Watervlooiën.

	VERSLAG	ACTIE
	effecten zijn van eventuele forse overschrijdingen/onderbestedingen bij projecten. Het is enerzijds positief dat het project Regionale Keringen in totaliteit wordt bekeken, maar er moet ook zicht op deelonderwerpen mogelijk blijven. Suggestie: graag meer duiding van de risico's binnen de projecten en hoe daarmee wordt omgegaan, mede ten behoeve van de uiteindelijke beoordeling en weging. Mevrouw Bleyie vraagt of er ook is gekeken naar een diervriendelijkere aanpak van de muskusrattenproblematiek. Zij denkt daarbij aan het aanbrengen van wapeningsgaas op de keringen (werk met werk). In de notitie staat dat wapeningsgaas het meest effectief is. Mevrouw De Vries wijst erop dat een aantal keringen zich in Haarlem bevinden en pleit voor interactieve communicatie met de burgers: in de vorm van een goed communicatieplan en het betrekken van de scholen. De heer Kastelein memoreert dat de vorige VV in 2015 heeft besloten om de systematiek van de Top 25 en Top 50 los te laten en om nieuwe projecten te incorporeren in het onderhoudsprogramma. Onderhoudskredieten worden geen clusterkredieten genoemd. Er is onderhoud van gemalen en zuiveringen maar ook van keringen. De noodzaak van onderhoud kan zich plots aandienen en dat krijgt dan prioriteit. Onderhoud is iets anders dan een projectkrediet dat voor dat specifieke project wordt aangepakt. Het is niet zo dat er voor het eerst clusterkredieten betreft. Verschillende projecten kunnen worden geclusterd maar er kan ook worden doorgegaan met de Top 25 en Top 50. Het bedrag voor onderhoud groeit omdat de Top 25 en Top 50 'eruit lopen' en de onderhoudspost door het besluit uit 2015 toeneemt. Omdat een deel van de projecten ook voorbereidingstijd kent, is een meerjarenraming opgesteld. Ook omdat de provincie is beloofd dat na de toetsing van 2012 het streven erop gericht is om 90% van de toetsing in 2021 op orde te hebben. Tijdens de BOD-vergadering heeft collega Pluckel toegezegd dat er begin 2017 een notitie over de te clusteren projecten wordt opgesteld (met o.a. benodigde spelregels t.a.v. controlemogelijkheden). Kortom: het betreft nu net als in 2016 een onderhoudskrediet voor keringen. In de andere jaren zijn onderhoudskredieten niet gesplitst in voorbereiding en uitvoering. In de Burap en de Jaarrekening wordt gerapporteerd aan de VV. De hoogheemraad zegt toe dat hij voor de VV uitleg zal geven over de grove opbouw van het bedrag geschat op SSK-ramingen m.b.t. de genoemde projecten (waarin dus niet onvoorziene tussentijdse prioriteiten). Muskusratten: Rijnland heeft dit onderwerp doorverwezen naar de Unie van Waterschappen t.b.v. een gemeenschappelijke aanpak. De landelijke veldproef is met twee jaar verlengd zodat conclusies iets langer op zich laten wachten. Haarlem: de heer Kastelein zal het verzoek van het CDA om vroegtijdig extra aandacht te besteden aan de communicatie met de burgers in het geval van grotere projecten, deponeren bij de verantwoordelijke voor het omgevingsmanagement. Mevrouw Bleyie vindt het te gemakkelijk om de uitkomsten van de verlengde veldproef af te wachten en aan te haken bij de Unie. Zij vindt dat er bij werkzaamheden aan keringen, meteen op voorhand wapeningsgaas moet worden aangebracht zodat meteen wordt gestart met een diervriendelijke aanpak. Zij vindt het niet juist dat Rijnland deze aanpak voor zich uitschuift. De heer Kastelein zegt het standpunt van de Partij voor de Dieren te kennen. De voorzitter concludeert dat een nadere uitsplitsing van het krediet naar onderliggende projecten is toegezegd en voorts dat het stuk als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de VV.	Toezegging
5f	Krediet Veilig Werken De heer Van der Plas vraagt of er geen sprake is van een dubbeling: in assetmanagement zit immers ook al een risico- en veiligheidsanalyse. In het overzicht ontbreekt het bedrag benodigd voor de HAZOP. De heer Van der Meer vindt dat de veiligheid van de mensen in de organisatie voorop dient te staan. Hij meent dat in assetmanagement ook risico's kunnen worden meegenomen. Voorts meent hij dat er rondom ATEX-installaties al de nodige acties zijn ondernomen toen duidelijk werd dat het onveilig was. Er wordt een krediet van € 3,5 miljoen gevraagd voor Risico Inventarisaties & Evaluaties (RI&E), het uitvoeren van Hazard and Operability Analysis (HAZOP) voor alle Rijnlandse installaties maar bovendien voor het uitvoeren van maatregelen die uit de RI&E's en de HAZOP's volgen. De heer Van der Meer vindt deze koppeling vreemd omdat immers niet bekend is of er maatregelen uit voort zullen vloeien. Hij wil eerst meer zicht op welke maatregelen worden voorzien en die in het krediet zijn meegenomen. Graag duiding. Voorts wil hij weten wat de wettelijke kaders zijn voor het maken van RI&E's en HAZOP's. In hoeverre is Rijnland verplicht om de hier beschreven RI&E's en HAZOP's ook daadwerkelijk uit te voeren (of is er ook sprake van eigen wensen van Rijnland). Wat is dus noodzakelijk, wat is in principe wenselijk? De heer Von Faber sluit zich aan bij de vraag van de heer Van der Meer over de maatregelen.	

VERSLAG	ACTIE
Mevrouw De Vries mist niet alleen de duidelijkheid t.a.v. de besteding van de € 2 miljoen aan getroffen maatregelen maar dat geldt zeker waar het de € 1,5 miljoen betreft dat overblijft. De heer Hermans vraagt zich af waarom een RI&E zo duur is. Uit eigen ervaring weet hij dat deze ook aanzienlijk goedkoper kan uitpakken. De heer Kastelein zegt dat de uitvoeringsmaatregelen tot dusverre konden worden betaald uit de exploitatie. Gezien de kosten is er echter een krediet noodzakelijk. Een deel van de kosten is helder (zit in de maatregelen), een deel heeft betrekking op maatregelen die nog niet bekend kunnen zijn (omstandigheden die zich plots aandienen en die snel moeten worden opgelost in het belang van veiligheid). Er is bewust niet voor gekozen om op basis van de toets tussentijds een aanvraag te doen bij de VV, mede om ook geen tijd te verliezen. Hij hoopt dat de VV vertrouwen heeft in de organisatie om naar bevind van zaken adequaat en snel te handelen. Indien er zich geen onverwachte zaken aandienen, blijft er een bedrag over. De heer Haan antwoordt dat Rijnland hiertoe verplicht is. ATEX: Rijnland heeft de situatie op veiligheidsniveau gebracht en is bezig de ATEX-certificatie te halen. Maar de situatie moet ook daarna veilig blijven. De heer Visman voegt eraan toe, dat de RI&E zelf niet kostbaar is. Het merendeel van het krediet is bedoeld voor de (o.a. dure technisch georiënteerde) maatregelen die voortkomen uit de RI&E. De heer Haan geeft aan dat bij assetmanagement vooraf wordt bekeken welke risico's in het project kunnen optreden. De RI&E's en HAZOP's betreffen veeleer de stand der techniek van de installaties. De heer Van der Plas kan zich niet vinden in de beantwoording. Assetmanagement bepaalt welke assets Rijnland heeft en welke risico's er lopen. Daarin kan ook veiligheid worden meegenomen. HAZOP: er is meermalen in de vergaderingen aangegeven dat Rijnland de tekeningen en documentatie nog niet op orde heeft. Voor HAZOP zijn deze noodzakelijk: zonder wordt deze afgekeurd. Het uitvoeren van RI&E op installatieniveau kost € 500.000,-: toch een aardig bedrag. De heer Visman bevestigt dit bedrag. Afgezet tegen 400 poldergemalen en 16 rioolwaterzuiverings-installaties loopt dit bedrag snel op. De heer Van der Meer benadrukt, dat er wel degelijk vertrouwen is in de organisatie. Maar na uitvoering van RI&E en HAZOP's wil hij weten welke maatregelen daaruit voortvloeien en door het college worden voorgesteld om uit te voeren. Dan kan de VV beoordelen of deze noodzakelijk zijn dan wel wenselijk en wat de kosten bedragen. Hij wil dus nu daarvoor nog geen geld beschikbaar stellen. Eerst moet de VV zich een beeld kunnen vormen over de risico's die er rondom veiligheid zijn. De heer Van Geest vraagt hoe de heer Van der Meer de rol van de portefeuillehouder Personeelszaken beoordeelt. Een RI&E is een instrument waarvoor ook de OR zich sterk maakt en die onder de instemmingsplicht valt. De portefeuillehouder moet de vrijheid hebben om die dingen te doen die in de RI&E worden voorgeschreven. Hij vindt de visie van de heer Van der Meer niet passen bij besturen op hoofdlijnen. De heer Van der Meer zegt dat de portefeuillehouder de RI&E's moet doen uitvoeren (wettelijke plicht). Maar wettelijk zijn noch de diepte noch de omvang van de RI&E's scherp bepaald: er zijn slechts kaders opgesteld. Voor eventuele maatregelen wil hij tijdig een nieuwe aanvraag zien zodat de VV kan beoordelen of de maatregelen noodzakelijk zijn. De heer Van Geest wijst erop dat het voorliggende voorstel inclusief het nemen van maatregelen is. Dat lijkt hem terecht. Want het staat Rijnland niet vrij om de RI&E's naar eigen inzicht al dan niet uit te voeren. Er is sprake van een voorgeschreven format. Er is een opdeling in verplichte acties, aanbevelenswaardige acties en acties die (zoals de heer Van der Meer die aanduidt) 'luxueus' kunnen worden genoemd, hoewel de heer Van Geest die categorie zelf niet kent. De heer Van der Meer beklemtoont dat de aanbevelenswaardige maatregelen niet verplicht zijn. De VV kan bepalen of deze al dan niet worden genomen. Maar de uitvoering hoeft niet op voorhand aan de portefeuillehouder te worden gemandateerd. De heer Haan wijst erop dat Rijnland ook zelf de ambitie heeft om veilig te werken. Bij inspecties wordt meteen bekeken welke zaken ter plekke kunnen worden opgelost (desgewenst snel). Hij meent dat de commissie unaniem van oordeel is dat het noodzakelijke moet gebeuren maar dat aanbevelingen eerst bestuurlijk gecheckt moeten worden op noodzaak of surplus door de diverse portefeuillehouders. Namens het college zegt hij toe dat hierover te allen tijde verantwoording kan worden afgelegd. Voorts zullen de afwegingen aan de VV kunnen worden voorgelegd (om e.e.a. programmatisch in te vullen). Mevrouw De Vries zegt dat het maatregelen betreft die belangrijk worden geacht. Maar voorkomen moet	

VERSLAG		ACTIE
	worden dat de VV er geen tijdig grip/zicht op heeft. Vandaar dat zij oppert om in een NvT³ meer details op te nemen over bijvoorbeeld de prijs van de RI&E (specificatie) e.d. Ook ontbreekt in het voorstel nadere uitleg over de € 1,5 miljoen. Kortom: kom met een uitgewerkt voorstel aan de VV. De heer Visman zegt dat er moet worden gestart om daarna te kunnen uitsplitsen. RI&E's zijn noodzakelijk om betere grip te krijgen op maatregelen. Vandaar het verzoek om het krediet beschikbaar te stellen daarvoor. In de Burap zal worden gerapporteerd hoe de gelden worden besteed. Er zijn inderdaad verschillende maatregelen mogelijk zodra er een bevinding/knelpunt is geconstateerd in een RI&E. Rijnland dient veiligheid en soberheid te hanteren. De veiligheidsdeskundige en (externe) expertise worden daarbij ingeschakeld. De bedragen die in het voorstel zijn genoemd, zijn bedoeld om een eerste doorkijk te geven. De € 3,5 miljoen kan nog niet worden gespecificeerd omdat 'we het nog niet weten'. Na uitvoeren van een aantal RI&E's en uitvoeren van de eerste maatregelen, kan er nader worden gespecificeerd (over zes maanden). De voorzitter concludeert dat de commissie ermee instemt dat binnen de kaders van het krediet D&H de verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering van noodzakelijke maatregelen. Maar zodra er bestuurlijk gezien enige twijfel opdoemt over de wenselijkheid, aanbevelenswaardigheid of 'surplus', zal D&H de VV dienaangaande raadplegen. Voorts is D&H bereid om niet alleen in de Burap te rapporteren aan de VV over de uitkomsten en de genomen/te nemen maatregelen maar ook naar bevind van zaken tussentijds (mits de daarvoor noodzakelijke informatie beschikbaar is). Besloten wordt dat het stuk als besprekingsstuk naar de VV zal worden doorgeleid.	
5g	Voorbereidingskrediet kleine vervangingen AWZI's De commissie stemt unaniem en zonder discussie in met het voorstel dat als hamerstuk zal worden geagendeerd voor de VV.	
5h	Kredietvoorstel procesautomatisering AWZI's De heer Haan zegt dat dit het vierde van in totaal vier clusters is, dus het laatste krediet nodig voor de aansturing van de installaties en de centrale proceskamer. Er worden nog vijf zuiveringskringen aangepakt en op basis van ervaringen is Rijnland erin geslaagd de kosten reëler in te schatten. Er is een deterministische raming gebruikt. Met 50% zekerheid dat het krediet voldoende is maar ook 50% kans dat er alsnog een aanvulling nodig zal blijken te zijn. Mevrouw Stoop verwijst naar het voorstel: er worden drie aannemers aangezocht en er worden drie verschillende systemen ontwikkeld. Deze passage behoeft meer uitleg in relatie tot het genoemde leereffect. Mevrouw De Vries: <i>'De tot nu toe toegepaste systemen zijn uit productie genomen; de reserve-onderdelen raken daarom op. Repareren is daarom op niet al te lange termijn nauwelijks meer mogelijk'</i>. Wordt er ook gedacht aan 3D-printing en is dat een optie? De heer Haan zegt dat deze cluster bestaat uit een aantal deelprojecten. Dat was bij de eerste clusters ook het geval. Deze drie aannemers hebben al ervaring opgedaan met de eerste clusters. Er is dus sprake van een leereffect. Het betreft procesautomatisering en de benodigde onderdelen kunnen nog niet worden gemaakt met 3D-printing. De voorzitter concludeert dat het voorstel als hamerstuk voor de VV kan worden geagendeerd.	
6	VV-OPINIEVORMINGSNOTA'S	
7	VV-BEELDVORMINGSNOTA'S	
7.	VV-OPINIEVORMINGSNOTA'S	
8.	RONDVRAAG De heer Van der Poel las een artikel over geneesmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. Van de eerste komt 140 ton in het water terecht, van de laatste 17 ton. Van gewasbeschermingsmiddelen is bekend wat de effecten daarvan zijn, dat geldt veel minder voor medicijnenresten terwijl de overschrijding enorm is. Wat gaat Rijnland hieraan doen? De heer Van der Meer verwijst naar de televisie-uitzending van Zembla over kunstgrasvelden met ingezaaid rubbergranulaat. Deze velden worden onder water gezet en worden nat geregend. Het granulaat schijnt vervuילend te zijn. Is er inzicht op de gevolgen voor de oppervlaktewaterkwaliteit van Rijnland en zo ja, moet Rijnland maatregelen nemen? De heer Hermans (die werkzaam is bij de Vereniging voor Apothekers) zegt dat apothekers gratis	

³ Noot van de secretaris: na de vergadering heeft portefeuillehouder Kastelein een Nota van Toelichting toegezegd.

	VERSLAG	ACTIE
	geneesmiddelen terugnemen om te voorkomen dat die in het oppervlaktewater terecht komen. De gemeente Almere brengt daarvoor bij de apotheek in Almere die dit dus gratis doet, € 40.000.- in rekening. De Vereniging voor Apothekers probeert al ruim een jaar de VNG tot een overeenkomst te bewegen (gratis verzamelen en gratis vernietigen) maar de VNG vindt dat de medicijnen ‘toch ook gewoon in de prullenmand mogen worden gegooid’. De heer Hermans zegt dat steun van D&H en de Unie van Waterschappen in dit dossier enorm zou worden gewaardeerd. De heer Schols zegt dat de meeste medicijnresten via urine en fecaliën in het riool verdwijnen. Mevrouw Veenhoven is benaderd door Steenbreek023. Een landelijk initiatief om betonnen tuintjes om te zetten in open veldjes. Binnen Rijnland doet een aantal gemeenten al mee en er wordt samenwerking met andere gemeenten gezocht. Haarlem verstrekt al subsidie en er wordt voor 2017 een nieuwe aanvraag ingediend. Steenbreek023 zoekt verdere ondersteuning. Wat is de mening van D&H? Mevrouw Leewis kent het artikel over de gewasbestrijdingsmiddelen en humane medicijnresten. Er is net een onderzoek naar de effecten van veterinaire medicijnen op het oppervlaktewater afgesloten. In het persbericht spreekt men het vermoeden uit dat er sprake is van een significant effect, maar dat dit niet voldoende kan worden aangetoond omdat partijen weigeren gegevens openbaar te maken. Zij noemt dit verontrustend. Rijnland steunt onderzoek. De prioriteiten van de Delta aanpak zijn: 1. Nutriënten; 2. Gewasbeschermingsmiddelen en 3. Medicijnresten. Hierover wordt met de Tweede Kamer en de Minister overlegd en er zal een bestuurlijke intentieverklaring over worden afgesloten op 16 november. Rijnland voelt de urgentie en zal ook zelf daarnaar handelen. Rubberkorrels: zij zegt toe e.e.a. te zullen uitzoeken. Apothekers: mevrouw Leewis is bekend met de opstelling van de VNG. Het onderwerp kwam ook aan bod tijdens een werkbezoek aan telers in Boskoop. Het vinden van een verantwoorde vernietiging van de door Rijnland meegenomen bestrijdingsmiddelen bleek geen sinecure. Overigens wordt het merendeel van de humane medicijnresten door mensen zelf uitgescheiden. Er moet worden ingezet op voorkoming en zuivering. Steenbreek023: mevrouw Leewis zit in een Platform Duurzaamheid in Haarlem en is bekend met het initiatief en zij is bereid om een verzoek voor ondersteuning daar aan te bevelen. De heer Haan zegt dat iedereen weet dat medicijnresten in het water zitten en dat we ook weten dat ze daar niet horen. De (lange termijn) effecten zijn nog onvoldoende bekend. Er wordt onderzoek gedaan door STOWA en de Unie. Er wordt gesproken over overschrijding, maar daarvoor is een norm nodig maar die bestaat niet dus er zal eerst moeten worden vastgesteld tot welke norm Rijnland bijvoorbeeld gaat zuiveren. Rijnland ziet het weliswaar als een zorgplicht om zich met dit probleem bezig te houden maar de vraag is natuurlijk wat Rijnland zich daarmee als niet politiek-verantwoordelijk, op de hals haalt. Als Rijnland bijvoorbeeld een extra zuiveringstrap invoert voor de verwijdering van deze resten uit afvalwater, dan moet de hele keten worden bekeken op preventie (apothekers, bewoners, huisartsen e.d.). Maar de vraag ligt voor: wie gaat zuiveren en wie gaat dat betalen? De heer Van der Poel zegt dat er voor agrariërs wettelijke kaders zijn opgelegd. Hij vindt dat de overheid die ook voor humane medicijnresten moet aangeven die waterschappen dan zullen moeten uitvoeren. De heer Langeslag zegt dat het RIVM in het persbericht aangeeft dat er van een deel van de middelen geen concentraties in het oppervlaktewater bekend zijn en dat dit ook geldt voor de effecten van de middelen op het water. In het toelatingsdossier van gewasbeschermingsmiddelen staan vereisten: dergelijke studies moeten worden overlegd. Europa heeft de drinkwaternorm van 0,10 microgram per liter integraal van toepassing verklaard op oppervlaktewater en alle gewasbeschermingsmiddelen (los van het feit of deze boven of onder die norm effect sorteren). Hij vraagt zich af waarom deze strategie niet wordt gevolgd voor dierlijke en humane geneesmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen: er is met de industrie een STORL-regeling afgesproken met gemeenten en het agrarisch bedrijfsleven (Stichting Opruiming Restanten Landbouwmiddelen). Diverse gemeenten hebben de afvalinzameling uitbesteed aan bedrijven als Van Ganzewinkel die vervolgens stellen niets te maken te hebben met de convenanten van de gemeenten. Een pijnpunt. Boskoop: mevrouw Leewis refereerde aan gemaakte afspraken. De heer Haan zegt dat Rijnland zich al beraadt over Steenbreek023. Het waterschap wil een actieve bijdrage leveren en de portefeuillehouder zal contact opnemen.	Toezegging
9.	SLUITING De voorzitter sluit hierop de het openbare deel van de vergadering.	